

જગદ્ગુરુ-હીર-સ્વગરોહણ-ચતુઃ શતાબ્દી ગ્રંથમાળા-૩

અર્હમ્

અમારિ-ઘોષણાનો દસ્તાવેજ

(ભ. શ્રી વિજયસેનસૂરિને મળેલા શાહી ફરમાન અંગેનો સચિત્ર વિજ્ઞાપિત્ર)

* આલેખન - સંયોજન *
પં. શીલચન્દ્રવિજય ગણિ

* પ્રકાશક *
શ્રી ભદ્રંકરોદય શિક્ષણ ટ્રસ્ટ
ગોધરા
ઈ. ૧૯૯૬ સં. ૨૦૫૨

જગદ્ગુરુ-હીર-સ્વર્ગારોહણ-ચતુઃ શતાબ્દી ગ્રંથમાળા-૩

અર્થમ્

અમારિ-ઘોષણાનો દસ્તાવેજ

(ભ. શ્રી વિજયસેનસૂરિને મળેલા શાહી ફરમાન અંગેનો સચિત્ર વિજ્ઞાપિત્ર)

※ આલેખન - સંયોજન ※

પં. શીલચન્દ્રવિજય ગણિ

※ પ્રકાશક ※

શ્રી ભદ્રકરોદય શિક્ષણ ટ્રસ્ટ
ગોધરા

ઈ. ૧૯૯૯ સં. ૨૦૫૨

"अभारि-घोषणानो दस्तावेज"

(श्री विजयसेनसूरिने मणेल अभारिनुं शाही इरमान - सचित्र)

- सं. पं. आचार्य श्री विजय सूर्योदयसूरिजुना शिष्य शीलचन्द्रविजय गणि

प्रकाशक :

श्री लद्रंकरोदय शिक्षण ट्रस्ट

C/o. किरिटकुमार शांतिलाल शाह

शांतिनगर, गोधरा- 386009.

© लद्रंकरोदय शिक्षण ट्रस्ट

प्राप्तिस्थान :

सरस्वती पुस्तक भंडार

११२/छाथीभाना, रतनपोण,

अमदावाद-380 009.

पुस्तक - २

प्रथम आवृत्ति : १९९६, सं. २०५२

प्रतः २२००

मूल्य : रु. १२५/-

मुद्रक :

ग्राफिक प्रोसेस स्टुडियो - अमदावाद.

ભૂમિકા

સકલ તપગચ્છ જૈન સંઘને આંગણે એક અદ્ભુત અવસર આવ્યો છે : ઐતિહાસિક અને અણમૂલો અવસર. આ અવસર એટલે જગદ્ગુરુ શ્રીહીરવિજયસૂરીશ્વરજી દાદાના સ્વર્ગારોહણની ચતુઃશતાબ્દીની ઉજવણીનો અવસર.

મુગલ-સમ્રાટ અકબર જેવા કૂર અને હિંસક શહેનશાહને પોતાના પ્રચંડ તપોબળ અને આત્મબળ થકી પ્રતિબોધ પમાડીને સમગ્ર ભારતવર્ષમાં છ છ માસ સુધી અમારિ પ્રવર્તાવનાર, ગોવધબંધી કરાવનાર, યાત્રાવેરો તથા જીજ્યાવેરો જેવા જુલમી કરવેરા રદ કરાવનાર, અકબરને ખુદને શિકારનો તથા વર્ષમાં છ માસ માટે માંસાહારનો ત્યાગ કરાવનાર, અને આ બધું કરી-કરાવીને હિન્દભરમાં જૈન શાસનનો ઉદ્યોત કરનાર જગદ્ગુરુ આચાર્ય શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્વરજી દાદા, વિ.સં. ૧૬૫૨ના ભાદરવા સુદિ-૧૧ ના દિને ઊના શહેરમાં સ્વર્ગે સંચરેલા. વિ.સં. ૨૦૫૨માં તે સ્મરણીય ઘટનાને ૪૦૦ વર્ષ પૂરાં થાય છે.

અન્ય ગચ્છોની દાદાવાડી હોય છે, તેમ ઊના-શાહબાગમાં રહેલી જગદ્ગુરુની સમાધિ- એ તપગચ્છની દાદાવાડી છે, જાગતી જ્યોત જેવી પ્રભાવશાળી ગુરુભૂમિ છે. તપગચ્છ સંઘને મન, જો કે, આ સ્થાનનું તથા તેના પ્રભાવનું ઝાઝું મૂલ્ય નથી જણાતું. પરંતુ, જેમના માટે અકબર બાદશાહે સમાધિ-સ્થળ (શાહબાગ)ની વિશાળ ભૂમિ ભેટ આપી; જેમના અગ્નિસંસ્કારની રાતે એ ભૂમિમાં વર્તતાં આમ્રવૃક્ષો પર પાકી કેરીઓ ઊગી નીકળી; અને જ્યાં આજે પણ ભકિત-શ્રદ્ધાસંપન્ન આત્માને સાચનો-પ્રભાવનો અનુભવ થાય છે, એવી આ ભૂમિ સાધારણ બગીચો કે સમાધિસ્થળ નથી, આ તો સમગ્ર તપગચ્છના દાદાગુરુની દાદાવાડી છે. આ દાદાગુરુના ચરણ પગલાં પાસે બેસીને તપગચ્છ સંઘ જેટલી આરાધના વધુ કરશે, તેટલો તેનો અભ્યુદય વહેલો તેમ જ વધુ થશે, તે નિઃશંક છે.

જગદ્ગુરુ હીરવિજયસૂરિ દાદાની ચતુઃશતાબ્દીના ૩૩૫ અવસરના ઉપલક્ષ્યમાં "જગદ્ગુરુ-હીર-સ્વર્ગારોહણ-ચતુઃશતાબ્દી ગ્રંથમાળા"નો પ્રારંભ થયો છે. જેમાં પ્રથમ ગ્રંથ તરીકે "સૂરીશ્વર અને સમ્રાટ" (લે. વિદ્યાવિજયજી) નામે ચરિત્રગ્રંથનું મુદ્રણ કરવામાં આવેલ છે. બીજા પુષ્પ તરીકે શ્રી શાંતિચન્દ્ર ગણિ વિરચિત "કૃપારસકોશ" નું પુનઃ સંપાદન તથા પરિશિષ્ટો વગેરેના ઉમેરા સાથે પુનર્મુદ્રણ થયું છે.^૧ એ ગ્રંથમાળાના ત્રીજા પ્રકાશન તરીકે પ્રસ્તુત ચિત્ર-સંપુટ પ્રગટ થઈ રહ્યો છે, તે અપાર હર્ષનો વિષય છે.

આ સંપુટમાં એક વિજ્ઞપ્તિપત્ર પ્રકાશિત થાય છે. એના આંતર-સ્વરૂપનો વિસ્તૃત પરિચય આ ચિત્રો સાથે જોડેલા લેખમાંથી મળી રહેશે. આ વિજ્ઞપ્તિપત્ર અંશે કે સર્વાંશે, વર્ષો અગાઉ, "જૈન સાહિત્ય સંશોધક - ૧/૪ (સં. મુનિ જિનવિજય), "Ancient Vighnaptipatras (By Hiranand Sastri, 1942 A.D.)", "Studies in Indian Painting (By N.C. Mehta, 1926 A.D.)" ઇત્યાદિ વિવિધ ગ્રંથોમાં પ્રગટ થયેલો છે અને તે તે વિદ્વાનો

તથા વિવેચકોએ તેના વિશે અભ્યાસપૂર્ણ લેખો તેમ જ નોંધો પણ પ્રકાશિત કરેલ છે જ. પરંતુ જૈન સાધુઓ તથા જૈન સમાજ આ વિશે મહદંશે અજાણ જ છે.

મૂળે આ વિજ્ઞપ્તિપત્ર, જ્ઞાનોદ્ધારક વિદ્વત્પ્રવર પૂજ્ય મુનિભગવંત શ્રી હંસવિજયજી મહારાજ-હસ્તકના સંગ્રહમાં હતો. તેમની પાસેથી જ ઉપરોક્ત વિદ્વાનોને ભાળ મળી અને તેમણે પોતાની રીતે તેને પ્રકાશમાં આણ્યો. પરંપરાએ તે વિજ્ઞપ્તિપત્ર આગમપ્રભારક મુનિરાજ શ્રી પુણ્યવિજયજી પાસે રહ્યો અને તેઓશ્રી દ્વારા તે વિજ્ઞપ્તિપત્ર અમદાવાદના લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિરને પ્રાપ્ત થયો. હાલ તે પત્ર લા.દ. મ્યુઝિયમમાં કાયમી ધોરણે પ્રદર્શિત છે. પ્રશ્ન એટલો જ કે આપણા મહાન પૂર્વજોએ અહિંસાના પાલન માટે કરેલા પ્રયંત્ન પુરુષાર્થની ગાથા ગાતા આવા જીવંત પુરાવાને જોવા-જાણવા-માણવાની તત્પરતા આપણામાં - જૈનોમાં બચી છે ખરી ? જવાબ માત્ર નકારાત્મક જ મળે તેમ છે.

આ સંપુટ કોઈના હાથમાં આવે, અને એ જોઈને મૂળ વિજ્ઞપ્તિપત્ર જોવાની કોઈકને પણ અભિલાષા જાગે તો પણ ઓછું નહિ ગણાય. પોતાના પૂર્વજોએ રચેલા ઈતિહાસ પ્રત્યે દુર્લભ્ય સેવવાની ભાવનામાં જૈનોને હમેશાં અજોડ ગણાવી શકાય.

આ વિજ્ઞપ્તિપત્રના રંગીન ફોટોગ્રાફ્સ પડાવી આપવા તથા તેના પ્રકાશન માટે સહર્ષ સંમતિ દર્શાવવા બદલ શ્રી લાલભાઈ દલપતભાઈ વિદ્યામંદિર તથા મ્યુઝિયમના સંચાલકોનો તેમ જ વિશેષે મ્યુઝિયમના તત્કાલીન નિયામક ડૉ. શ્રીધર અંધારેનો ઋણ સ્વીકાર કરવો જોઈએ.

શ્રી ભદ્રંકરોદય શિક્ષણ ટ્રસ્ટના આશ્રયે આ બીજું પ્રકાશન પણ ચિત્રસમૃદ્ધ અને સર્વોપયોગી થાય છે, તે પણ એક મહત્ત્વપૂર્ણ યોગાનુયોગ છે. આ સંપુટનું મજાનું મુદ્રણ કરી આપવા બદલ ગ્રાફિકના શ્રી રતિભાઈનું સ્મરણ કરવું અહીં ગમે જ. તેમને આવા કાર્યમાં ભક્તિભર્યો રસ હોય છે.

અંતમાં, જગદ્ગુરુની ચતુઃશતાબ્દીની ઉજવણીના એક ભાગરૂપે, એમના તથા એમની શિષ્ય - પરંપરાના હાથે થયેલા લોકોત્તર અહિંસાપાલનની યશોગાથાસમા આ ચિત્રસમૃદ્ધ ઐતિહાસિક દસ્તાવેજનું પ્રકાશન સકલ શ્રી તપગચ્છ સંઘના કરકમલોમાં અર્પણ કરતાં એક વિશેષ ધન્યતાનો અનુભવ થાય છે.

વિજ્ઞપ્તિપત્ર : ઇતિહાસ અને સ્વરૂપ

વિજ્ઞપ્તિપત્ર-સાહિત્ય એ જૈન પરંપરાનું મધ્યકાલીન સાહિત્ય-ક્ષેત્રે આગવું પ્રદાન છે. સાહિત્યનો આ પ્રકાર અન્ય કોઈ પરંપરામાં ખેડાયો હોય તેવું જાણવા મળતું નથી. અલબત્ત, લેખપદ્ધતિ કે પત્રપદ્ધતિ જેવી કૃતિઓ વિભિન્ન પરંપરામાં જરૂર મળે છે; પરંતુ વિજ્ઞપ્તિપત્રોનું જે સ્વરૂપ છે, તે સ્વરૂપનું સાહિત્ય તો અન્યત્ર અલભ્ય જ છે.

વિજ્ઞપ્તિપત્ર એટલે વિનંતિ માટેનો કે વિનંતિરૂપ પત્ર. કોઈ સાધુ-મુનિરાજ અથવા કોઈ ક્ષેત્રનો જૈન સંઘ, પોતાના ગુરુજી-આચાર્ય અથવા ગચ્છનાયક-ને, ચાતુર્માસ દરમિયાન પર્યુષણપર્વની પૂર્ણતા થયા બાદ, વર્ષભરમાં થયેલા અપરાધો/દોષો પરત્વે ક્ષમાપ્રાર્થના કરતો પત્ર પાઠવે - તે પત્ર તે જ વિજ્ઞપ્તિપત્ર. ક્ષમાપના ઉપરાંત, તે પત્રમાં, પોતાના ક્ષેત્રમાં પધારવાની કે ચાતુર્માસ માટે પધારવાની વિનંતિ પણ લખવામાં આવતી હતી.

સામાન્ય પત્ર કરતાં આ વિજ્ઞપ્તિપત્રો બે રીતે જુદા પડતા : એક તો વિજ્ઞપ્તિપત્રો ઘણા ભાગે સચિત્ર હોતા; અને બીજું, વિજ્ઞપ્તિપત્રો ખૂબ લાંબાં - ૨૦ ફૂટથી માંડીને ૬૦ ફૂટ સુધીના - રહેતા. એક, દોઢ કે બે ફૂટના લાંબા અને તે માપ સાથે સુસંગત બને તેટલા પહોળા કાગળના ટુકડાઓને એકબીજા સાથે જોડી દઈને અપેક્ષિત લંબાઈનું ઓળિયું (વીંટો) તૈયાર થાય, અને પછી તેમાં સારા લેખકના હાથે, ઉત્તમ કર્તા દ્વારા તૈયાર થયેલ પત્રાત્મક કૃતિ લખાવવામાં આવે અને સારા ચિત્રકારની કલમે તેમાં ચિત્રો પણ આલેખાવવામાં આવે. પત્રનો પ્રારંભ જ મોટા ચિત્રથી થાય, પછી વચ્ચે વચ્ચે વિષયાનુરૂપ ચિત્રાંકનો આવ્યે જાય. પત્રની ચોફરતી સુશોભિત બોર્ડર તો હોય જ.

વિજ્ઞપ્તિપત્ર જો વિદ્વાન મુનિ દ્વારા તૈયાર થયા હોય તો તેની ભાષા સંસ્કૃત હોય, એ પણ વિદ્વતાસભર અને પાંડિત્યપૂર્ણ કાવ્યમય હોય; અને સંઘ દ્વારા લખાયા હોય તો તેની ભાષા મુખ્યત્વે પ્રચલિત ગુજરાતી રહેતી. જો કે તેમાં પણ દુહા અને સંસ્કૃત પદ્યો વગેરેનું મિશ્રણ તો રહેતું જ.

કેટલાક પ્રસિદ્ધ વિજ્ઞપ્તિપત્રોમાં ભ. શ્રી મુનિસુંદરસૂરિલિખિત ત્રિદશતરઙ્ગિણી, વા. જયસાગરકૃત વિજ્ઞપ્તિત્રિવેણી, વા. વિનયવિજયજી કૃત ઇન્દુદૂત-ખણ્ડકાવ્ય, વા. મેઘવિજયજીકૃત મેઘદૂતસમસ્યાલેખ વગેરે નોંધપાત્ર છે. સચિત્ર વિજ્ઞપ્તિપત્રો પણ પાછલા દાયકાઓમાં ઘણા પ્રકાશમાં આવ્યાં છે. સંસ્કૃત પત્રો તેની ભાષા, કાવ્યમયતા તથા યમકાદિ અલંકારો, ઋતુઓનાં કે નગરાદિનાં વર્ણનો તેમ જ ચિત્રબંધોના વૈભવને લીધે જિજ્ઞાસુઓ માટે એક રસપ્રદ અભ્યાસ સામગ્રીરૂપ બની શકે તેવાં છે; તો સચિત્ર પત્રો તેમાં આંકેલાં, વિભિન્ન ચિત્રશૈલીઓનાં ચિત્રોના ખજાનારૂપ હોઈ ચિત્રવિવેચકો માટે વિશિષ્ટ અભ્યાસવિષયસમા છે. વિજ્ઞપ્તિપત્રોનો સમય મુખ્યત્વે ૧૫મા શતકથી ૧૮મો શતક ગણાવી શકાય. અર્થાત્, આ ગાળામાં અનેકાનેક સમૃદ્ધ વિજ્ઞપ્તિપત્રો રચાયાં તથા લખાયાં છે.

આ વિજ્ઞપ્તિપત્રોની સામાન્ય વર્ણનશૈલી કેવી રહેતી, તે વિશે પ્રકાશ પાડતા પુરાતત્ત્વાચાર્ય મુનિ જિનવિજયજીએ નોંધ્યું છે કે : “આદિ મેં તીર્થંકર દેવ સંબંધી સ્તુતિ-પદ્ય, ફિર જિસ દેશ ઓર ગાંવ મેં આચાર્ય વિરાજમાન હોતે उसका आलंकारिक रूप से विस्तृत वर्णन, आचार्य के गुणों की प्रभूत-प्रशंसा, उनकी सेवा-उपासना करनेवाले श्रावक-समूह के सौभाग्य का निरूपण, आचार्य के दर्शन करने की स्वकीय उत्कंठा का उद्घाटन, पर्युषणा पर्व का आगमन और उसमें बने हुए

निज के गांव के धर्मकृत्यों का उल्लेख, सांवत्सरिक दिन का विधिपूर्वक किया गया आराधन और स्वकृत अपराध के लिए आचार्य से क्षमायाचन, इत्यादि बातों का बहुत अच्छा और क्रमपूर्वक उल्लेख किया जाता था। अंत में आचार्य को अपने क्षेत्र में पधारने के लिये विस्तारपूर्वक नम्र विज्ञप्ति की जाती थी और स्थानिक संघ के अग्रगण्य श्रावकों के हस्ताक्षरपूर्वक पत्र की समाप्ति की जाती थी।” (विज्ञप्तित्रिवेणी, भूमिका-पृ. 3, सं. जिनविजयञ्च, १८१६)

आ उपरांत, विज्ञप्तिपत्रोंमें आलेખातां यित्रोना सामान्य स्वरूप अंगे तेमणे नोधुं छे के : “चित्र भिन्न भिन्न दृश्यों के आलेखित किये जाते थे। सबसे प्रथम, बहुत करके कुंभ-कलश और अष्ट मंगल तथा चौदह महास्वप्न चित्रित किये जाते थे। फिर राजा-बादशाहों के महल, नगर के बाजार, भिन्न भिन्न धर्मों के देवालय और धर्मस्थान (मस्जिदें भी), कुंआ, तालाब और नदी आदि जलाशय, नट और बाजीगर आदि के खेल, गणिकाओं के नृत्य इत्यादि....। पर्युषणा के दिनों में जैन समाज के जो धार्मिक जुलूस निकला करते हैं..... उस भाव को लेकर भी कितने ही चित्र लिखे जाते थे। साथ में जिन आचार्य के पास वह विज्ञप्तिपत्र भेजा जाता था उनकी व्याख्यान-सभा का चित्र भी दिया जाता था। इस प्रकार, लगभग पत्र का आधा भाग तो चित्रों से अलंकृत किया जाता था। (अेजन्, पृ. २-३)

आवां घशां विज्ञप्तिपत्रो विविध ज्ञानभंडारोमां छ्छ सयवाया छे, तो घशां विदेशोमां के भंडारोमांथी अन्यत्र याल्या गया डोवानुं पण ज्ञावा मणे छे. थोडांक पत्रो के तेमांनां यित्रो, क्यारेक क्यारेक, क्यंक प्रगट थयां छे भरां. परंतु जैन संघना धुरीणोनुं तथा साधुवर्गनुं आ बधी सामग्री तेम ज तेना अध्ययन तथा प्रकाशन आदि बाबतो परत्वे लेश पण लक्ष्य नथी; बल्के उपेक्षात्मक अने महदंशे अज्ञानवासित ज वलण छे, तेथी जैन संघमां भाग्ये ज आ बधां पासां विशे कोर्छने ज्ञाणकारी छे. जैन समाजमां मादिकीनो जेटलो भाव अनुभववाय छे, तेटलो अध्ययननी जिज्ञासानो भाव जेवा नथी मणतो, अेम कडी शकाय भरुं.

अडी जे विज्ञप्तिपत्रनी प्रतिकृति प्रगट थाय छे, ते विज्ञप्तिपत्र तेमांनी यित्रकलाने कारणे जगतप्रसिद्ध छे. देश-विदेशना जैन-जैनेतर अनेक यित्रकलाविद्येअे तथा अन्य विद्वानोअे आ विज्ञप्तिपत्रने, सर्वांशे के अंशतः, पोताना ग्रंथोमां के लेखोमां प्रकाशित करेल छे. आम छतां, दुर्भाग्ये, परंपरागत जैन समाजनुं के तेना अग्रणीओनुं ध्यान आ विज्ञप्तिपत्र तरङ्ग जवुं जेछेअे तेटलुं गयुं नथी अने जतुं नथी, ते पण अेक वास्तविकता छे.

आ विज्ञप्तिपत्रनुं अे दृष्टिअे विशेष महत्त्व छे : अैतिहासिक दृष्टिअे तेमज यित्रकलानी दृष्टिअे. अडी, टुंकाणमां ज, अे अन्ने पासांनो विचार प्रस्तुत छे.

अैतिहासिक दृष्टिअे आ विज्ञप्तिपत्रनुं महत्त्व

सोणमा शतकना महान जैनाचार्य जगद्गुरु डीरविजयसूरिञ्च - अे जैन संघना अेक परम वंदनीय आदर्श साधुपुरुष छे. तेमना जवननां विशिष्ट धर्मकार्योनी वातो आजे तो बलबलाने डेरत पमाडे तेवी छे. तेमनी वातो ज्ञाणवा माटे अन्य साधनो उपलब्ध छे. अडी तो आ विज्ञप्तिपत्र साथे तेमनो शो संबंध छे, ते ज तपासवानुं प्रस्तुत छे.

‘દીને ઈલાહી’ નામે સ્વતંત્ર ધર્મસંપ્રદાયના પ્રવર્તક તરીકે શહેનશાહ અકબરનું નામ ભારતના મુસ્લિમ ઇતિહાસમાં સુપ્રસિદ્ધ છે. દુનિયામાં પ્રચલિત એવા જુદા જુદા ધર્મોનાં તત્ત્વજ્ઞાન, સિદ્ધાંતો તથા આચારનો પરિચય પામવાની તીવ્ર જિજ્ઞાસાને કારણે, શાહ અકબર, પોતાના દરબારમાં વિવિધ ધર્મોના જ્ઞાતાઓને કે ધર્મગુરુઓને આમંત્રણ આપતો, અને તેમનો પરિચય/સત્સંગ કરી તેમના ધર્મ-સંપ્રદાયોમાંથી પોતાની રુચિને માફક આવે તેવી વાતો તે પ્રહણ કરતો. આ માટે તેણે ખાસ ‘ઈબાદતખાનું’ પણ સ્થાપેલું. તેની આ શોધ દરમિયાન જ તેને જૈનધર્મ અને તે ધર્મના વિદ્યમાન આચાર્ય હીરવિજયસૂરિજી વિશે જાણવા મળ્યું. તેણે જૈન આગેવાનોને બોલાવી હીરવિજયસૂરિજીને આગ્રા બોલાવવાની અને પ્રત્યક્ષ મળવાની ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરી, અને અમદાવાદના પોતાના સૂબા ઉપર આચાર્યશ્રીને માનપૂર્વક આગ્રા સુધી પહોંચાડવાનું ફરમાન પણ મોકલી આપ્યું. આ પછી થયેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાના ફળરૂપે, વિ.સં. ૧૬૩૮માં શ્રી હીરવિજયસૂરિજી અને અકબરની મુલાકાત થઈ; જેનો સિલસિલો ત્રણ વર્ષ સુધી ચાલુ જ રહ્યો. આચાર્યશ્રીના નૈષ્ઠિક વ્રત-નિયમો, કડક આચારપાલન, જીવમાત્ર પ્રત્યેની અનન્ય કરુણા તથા નિઃસ્પૃહતા વગેરેની અકબર ઉપર બહુ ઊંડી છાપ પડી, જેના પરિણામે તેણે પોતાના ખોરાક માટે રોજનાં પાંચસો ચકલાંની હિંસા બંધ કરી, શિકાર કરવાનું છોડ્યું તેમજ વર્ષમાં છ માસ સુધી માંસાહાર પણ તજ્યો. વધુમાં, વર્ષમાં અમુક દિવસોએ સમગ્ર દેશ(હિંદ)માં જીવહિંસાની બંધીનાં ફરમાન કાઢ્યાં.

ત્રણ વર્ષ બાદ, શ્રી હીરવિજયસૂરિજી તો વિહાર કરી ગુજરાતમાં પાછા આવ્યા; પરંતુ અકબરના અતિ દબાણને કારણે તેમના શિષ્યો શ્રી શાંતિચંદ્રગણિ તથા શ્રી ભાનુચંદ્રગણિ વગેરે ત્યાં જ રોકાયા. કાળાંતરે શાહના આગ્રહથી શ્રી વિજયસેનસૂરિજી પણ શાહના દરબારમાં પધાર્યા. આ બધા અહિંસક સાધુપુરુષોના સતત સમાગમનું રૂઝું પરિણામ એ નીપજ્યું કે અકબરે સમગ્ર હિંદમાં વર્ષના છ માસની અમારિ ઘોષણા કરી, અને ગૌવધબંધી કાયમ માટે ફરમાવી, જે ઘટના મુસ્લિમો દ્વારા શાસિત હિંદુસ્તાનના ઇતિહાસનું એક સુવર્ણપૃષ્ઠ બની રહે તેવી છે.

વિ.સં. ૧૬૬૨માં અકબરના અવસાન પછી શહેનશાહ જહાંગીરનું શાસન પ્રવર્ત્યું. તેણે અકબરનાં અહિંસા-ફરમાનો રદ કર્યાં, અને જૈનો પ્રત્યે પોતાની અરુચિ દર્શાવી તેમની કનડગત પણ શરૂ કરી. પરંતુ શ્રી વિજયસેનસૂરિજીના શિષ્ય વાયક વિવેકહર્ષગણિએ સં. ૧૬૬૬-૬૭માં આગ્રામાં ચાતુર્માસ રહી, પોતાની અસાધારણ પ્રતિભાથી શાહને પુનઃ પ્રસન્ન કર્યો, અને પર્યુષણને લગતા બાર દિવસોનું અમારિ ફરમાન નવેસરથી તેની પાસેથી મેળવ્યું.

એ ફરમાન બક્ષતા બાદશાહ જહાંગીર, તે ફરમાન રાજા રામદાસ દ્વારા પ્રાપ્ત કરીને લઈ જતા ઉપાધ્યાય વિવેકહર્ષગણિ, તે ફરમાનનું સંઘ દ્વારા સ્વાગત, પછી તે ફરમાન દેવપાટણમાં ચાતુર્માસ રહેલા ગચ્છપતિ શ્રી વિજયસેનસૂરિજીનાં ચરણોમાં પહોંચાડવું - ઈત્યાદિ ઐતિહાસિક ઘટનાઓનું ચિત્રાંકન તથા શબ્દાંકન રજૂ કરતું આ વિજ્ઞપ્તિપત્ર છે. અને આવી મહત્ત્વપૂર્ણ ઐતિહાસિક ઘટનાને વર્ણવતો પત્ર હોવાથી જ આ વિજ્ઞપ્તિપત્ર એક ઐતિહાસિક દસ્તાવેજ બની રહે છે.

વિખ્યાત કલાવિવેચક શ્રી એન.સી. મહેતા આ વિશે નોંધ લખતાં લખે છે : The tolerant policy of Akbar seems to have been Partially reversed by his successor especially in connection with the killing of animals for food. In 1610 Vivekaharsha and Udayaharsha — disciples of Vijayasena, — led a deputation in company with Raja Ramadasa to the court of Jahangir at Agra and were able to

secure an imperial rescript or Farman, prohibiting the animal slaughter during the eight (? twelve) days of the Paryushana. It is this historical incident which is the subject-matter of the letter for forgiveness sent by Jaina Congregation of Agra to their celebrated Guru Vijayasenasuri.

(Studies in Indian Painting, Bombay, 1926 A.D., P. 70-71)

ચિત્રકલાની દષ્ટિએ આ પત્રનું મહત્વ

અજંતા-ઈલોરાનાં જગવિખ્યાત બેનમૂન ભિત્તિચિત્રો/ગુફાચિત્રોનું લોકપ્રિય અને લોકભોગ્ય સ્વરૂપ એટલે પશ્ચિમ ભારતની લઘુચિત્રકલા. 'મિનિએચર' તરીકે ઓળખાતાં આ પોથીચિત્રો મુખ્યત્વે જૈન (અને બૌદ્ધ) ધર્મના ગ્રંથોમાં આલેખાયાં તથા સચવાયાં. પશ્ચિમ ભારતમાં આ ચિત્રો જૈન પોથીઓમાં જ અને વળી જૈન શૈલીના જ્ઞાતા કલાકારો દ્વારા જ આલેખાયાં હોવાથી આ શૈલીને 'જૈન ચિત્રકલા' નામ મળ્યું છે. આ શૈલીનાં ચિત્રોનો સમયગાળો વિક્રમના ૧૨મા શતકથી લઈને ૧૭મા શતક સુધીનો છે.

સોળમા શતકમાં પરદેશી આક્રમણો વધવાની સાથે જ, ચિત્રકલાનાં ક્ષેત્રે પણ પૂર્ણિયન અને પછીથી તેનાં વિશિષ્ટ તત્ત્વોના ઉમેરણ સાથે સજ્જયેલી મુગલ ચિત્રશૈલીએ પોતાનો પ્રભાવ અત્યંત ઝડપથી પાથરવા માંડ્યો. આ પછી રાજપૂત ચિત્રશૈલી તેમ જ તેની વિવિધ પ્રાદેશિક પેટાશૈલીઓનો પણ અભ્યુદય થયો. તે શૈલીઓની વાસ્તવલક્ષિતા તથા નજાકતને લક્ષ્યમાં લીધા સિવાય જૈન શૈલીના કલાકારોથી પણ કેમ રહેવાય ? ફલતઃ તેમણે તે (જૈન) ચિત્રશૈલીને ધીમે ધીમે કરતાં સંકેલી લીધી અને આ રીતે જૈનોએ પોતાની પ-૬ સૈકાઓ પુરાણી શૈલીનો મોહ જતો કરીને લોકપ્રિય અને પ્રચલિત એવી અન્યાન્ય ચિત્રશૈલીઓને તથા તેના કલાકારોને અપનાવી લીધાં.

અકબર અને જહાંગીરનો શાસનકાળ એ મુગલ ચિત્રકલાનો મધ્યાહ્ન કાળ છે. આ કાળમાં અનેક અદ્ભુત કલાકૃતિઓનાં નિર્માણ થયાં છે, અને બહુસંખ્ય સમર્થ કલાકારો પણ આ ગાળામાં નીપજ્યા છે.

આવા જ એક વિલક્ષણ કલાકાર હતા : ઉસ્તાદ શાલિવાહન. આ કલાકાર શહેનશાહ જહાંગીરના 'દરબારી ચિતારા' તરીકે પ્રખ્યાત હતા. મુર્શીલશૈલીની કલમ ઉપર તેમનું પ્રભુત્વ અપરૂપ ગણાય તેવું તો હતું જ, પરંતુ તેમનાં આલેખેલાં ચિત્રો જોતાં મુગલ ચિત્રશૈલીના તે એક, અન્ય તમામ ચિત્રકારો કરતાં, અત્યંત વિશિષ્ટ અને ઉત્કૃષ્ટ કલાકાર હતા, તેવું સ્વીકાર્યા સિવાય ચાલે તેમ નથી.

ઉસ્તાદ શાલિવાહન દ્વારા આલેખાયેલાં ચિત્રો ધરાવતી બે મહત્ત્વપૂર્ણ કૃતિઓ આજે આપણને ઉપલબ્ધ છે તે આ : એક, 'શાલિભદ્રમહામુનિચરિત્ર ચૌપાઈ'ની શ્રી નરેન્દ્રસિંહ સિંધી (કલકત્તા)ના સંગ્રહની પ્રતિ; અને બે, અત્રે પ્રસ્તુત વિજ્ઞાપિત્ર. આ બન્ને કૃતિચિત્રોમાં તેમના ચિત્રકાર તરીકે શાલિવાહનનો સ્પષ્ટ નામોલ્લેખ છે, તેથી આમાં શંકાને અવકાશ રહેતો નથી.

આ ઉસ્તાદ શાલિવાહન, વા. વિવેકહર્ષને જહાંગીરે જ્યારે ૧૨ દિનની અહિંસાનું ફરમાન સુપ્રત કર્યું ત્યારે, દરબારમાં હાજર હતો, અને તે પ્રસંગના આંખે દેખ્યા અહેવાલ જેવાં ચિત્રો તેણે આ વિજ્ઞાપિત્રમાં દોરી આપ્યાં હતાં. તેની કલામાં

વાસ્તવલક્ષિતા (Reality) કેટલી હતી તે સમજવા માટે, પુરાતત્ત્વવિદ શ્રી હીરાનંદ શાસ્ત્રીનાં નીચેનાં વાક્યો ટાંકવાં ઉચિત છે :

(1) "Vijayasenasuri Figures in the epistle — his very Portrait is there. Representations of the congregations of Vijayasenasuri in the epistle are unsurpassed from an artistic point of view."

(2) "At the top of the epistle are given faithful portraits of Jahangir and Prince Khurram, in the Royal Asiatic Society edition of the "Memoirs of Jahangir there is a portrait of Jahangir which is a reproduction from a miniature in the British Museum. Other portraits are reproduced in Vincent Smith's History of Fine Arts in India and Ceylon.'... His portrait is also given on his muhar in the Lahore Museum. A muhar in the British Museum, a copy of which has been reproduced by Whitehead in the said publication, also gives his portrait. A comparison of these portraits with that drawn by Salivahana in the epistle under notice will show how successful the painter was in depicting the subject." (Ancient Vijnaptipatras, Baroda, 1942, By Hirananda sastri, P. 20-21)

ઉપરનાં વર્ણનોથી એ સ્પષ્ટ સમજી શકાય છે કે શાલિવાહનની કલમ એ સંપૂર્ણપણે વાસ્તવલક્ષી કલમ હતી, અને વિજયસેનસૂરિ તથા જહાંગીરનાં વ્યક્તિચિત્રોમાં તેણે તેમના વ્યક્તિત્વને તાદૃશ કે યથાતથ આલેખી બતાવવામાં નિર્વિવાદ સફળતા હાંસલ કરી છે.

ચિત્રોનો પરિચય

સામાન્યતઃ વિજ્ઞપ્તિપત્રોનો પ્રારંભ મંગલકલશ અથવા અષ્ટમંગલ જેવાં મંગલચિહ્નોના ચિત્રાંકનથી થતો હોય છે. આ વિજ્ઞપ્તિપત્રમાં તેવું કાંઈ જોવા મળતું નથી. સંભવ છે કે તેનો ઉપરનો - આરંભનો અંશ નષ્ટ થયો હોય. તેર ફૂટ લાંબા અને તેર ઈંચ પહોળા આ વિજ્ઞપ્તિપત્રના આરંભે શાહ જહાંગીરનો દરબાર આલેખેલો જોવા મળે છે. જ્યાં 'આમ-ખાસ'માં બેઠેલો જહાંગીર મધપાન કરતો જોઈ શકાય છે. તેની પાસે (ચામરધારીની પાછળ) તેનો શાહજાદો ખુર્મ (શાહજહાં) ઊભો છે.

નીચેના ભાગમાં રાજા રામદાસ તથા વા. વિવેકહર્ષ અમારિઘોષણાનું ફરમાન સ્વીકારતા ઊભેલા છે. અને તેઓ તેનો ઢંઢેરો શહેરમાં પિટાવવાની તજવીજ કરી રહ્યા છે. (ચિત્ર ૧). આ ચિત્રમાં આ પ્રમાણે લખાણ પણ વાંચી શકાય છે : ૧. જહાંગીરશાહિ આમખાસકઈ ઝરોખહ બઝઠા છઙ. ૨. પ્યાલા પેસકસિ કિયા. ૩. સુલતાન ખુર્મ. ૪. ફરાસતખાન (ચામરધારી) ષોજા ચમરી કરઙ છઙ. ૫. રાજા શ્રી રામદાસ જહાંગીરી ફરમાન દિખાઈ છઈ, પજ્જુસણ કી અમારીકી અર્જ કરઈ છઈ, પંડિત શ્રી વિવેકહર્ષ ષઢે કિઈ હઈ ઢંઢેરેકા હુકમ દિયા. ૬. મિર્જા શેષ જાડલ્લા, શેષ ફરીદ, અબ્દુલ, આગાતૂર કોટવાલ.

શેખ ફરીદ વગેરેની હરોળ પછીની અઘબૂલા ફાટક પાસે ઊભેલી છે-સાત વ્યક્તિઓના મુખભાવો તથા હાવભાવો જોતાં, તેઓ આ જીવદયાનો ઢંઢેરો સાંભળીને આશ્ચર્યચકિત તેમજ પ્રમુદિત થયા હોવાનું જણાઈ આવે છે.

(ચિત્ર-૨) ફાટકની બહારના અવકાશમાં એક તરફ છડીદારો તથા ઢંઢેરો પીટતો કર્મચારી છે, તો તેમની સામેની બાજુએ અંગ્રેજ અથવા સ્પેનિશ જણાતાં બે પરદેશી માણસો છે, જે પૈકી એકે પોતાનો ટોપો, આ ઢંઢેરાના માનમાં હોય કે પછી શાહની કચેરીની અદબ જાળવવા માટે હોય, ઊતારીને હાથમાં પકડ્યો છે, તે પણ જોઈ શકાય છે. તેની પછી શાહનો હાથી વેગપૂર્વક પણ મંગળ વાઘો સાથે જઈ રહેલો જોવા મળે છે. ત્યાં 'સાહકા હાથી તૂરગજ' આવું લખાણ પણ વાંચી શકાય છે. હાથી ઘણા ભાગે અમારિના ફરમાનને દરબારમાંથી વાજતેગાજતે ઉપાશ્રયે લઈ જવા માટે જતો હશે, તેવી કલ્પના કરવી અનુચિત નહિ ગણાય.

તે હાથીને નિહાળનારા ત્રણ વિશિષ્ટ પ્રેક્ષકો ધ્યાનપાત્ર છે. (ચિત્ર-૩). તેમાંના બેની ઓળખ આ રીતે વંચાય છે : આરબી, રોમી. અરબસ્તાની અને રોમી (રોમન ?) વ્યક્તિઓ તે હોવી જોઈએ. પછી લાગલું જ ફાટક છે. ત્યાં ઊભો છે તે છે કમાલ દરવાન. તેને બે જણ પ્રવેશ આપવાનું કહેતાં જણાય છે. એ પછી તરત જ દેખાય છે વરઘોડાનું ઉલ્લાસ જગાડનારું દશ્ય.

આ પછી આવે છે 'હાથી પોળ'નું દ્વાર. (ચિત્ર-૪). દરબારગઢનું આ મુખ્ય - પહેલું દ્વાર હોવું જોઈએ. ત્યાં લખ્યું છે : હથિઆ પોલિ. વચ્ચે, બે સદ્ગૃહસ્થો છે, જે પૈકી એકે જમણા હાથ વતી પાતળી લાંબી સોટી ઉગામેલી છે. બે તરફ બે હાથીનાં શિલ્પો છે, તે ઉપર મેવાડના બે મહાન વીરોનાં બાવલાં બેસાડેલાં છે. નામો આ પ્રમાણે લખેલાં વંચાય છે : જયમલ, પત્તા. અકબરે ચિત્તોડગઢ પર સવારી માંડી, ત્યારે આ બે શૂરા રજપૂતોએ પોતાની ખૂંખાર વીરતા દ્વારા અકબરના દાંત ખાટા કરી નાખેલા. આમ છતાં તેમની અપૂર્વ વીરતા અને પરાક્રમની એવી ઘેરી અને અમીટ છાપ અકબર પર પડી કે તે બન્ને વીર પુરુષોનાં મૃત્યુથી તેને ભારે ઉદ્વેગ થયો, અને તેમનું સ્મરણ કદી ન વીસરાય તે હેતુથી તેણે પોતાના રાજભવનના દ્વારે બે ભવ્ય હાથી બનાવડાવી તે ઉપર તે બન્નેની મૂર્તિઓ મુકાવી હતી. તેનું જ આ દશ્ય છે. આ પછી પાલખી અને હાથી સામસામાં આવતાજતાં જોવાય છે. (ચિત્ર-૫). અને તેની નીચે શરૂ થાય છે - બજાર. એક તરફ બાજાર છે, અને તેની સામી તરફ છે બહુ બાજાર. ઢોલ-ત્રાંસા સાથે હાથમાં ફરમાનનો રૂક્કો લઈને ચાલતા વાચક વિવેકહર્ષ છે. તેમની પાછળ તેમના શિષ્ય (ઉદયહર્ષ) તથા શ્રાવક પણ છે. તે સમયનો મુનિવેષ કેવો હશે તેનો આ ચિત્રથી અંદાજ મળી રહે છે.

સત્વરે દશ્ય બદલાય છે. મંડપિકા છે, તેમાં વ્યાખ્યાનના પાટલા પર શ્રી વિજયસેનસૂરિજી બિરાજેલા દેખાય છે. તેઓ હાથમાં પોથી લઈને વ્યાખ્યાન કરી રહ્યા છે. ત્યારે જ પંડિત વિવેકહર્ષગણિ, પોતાના શિષ્ય સાથે, ચાહિસના મસ્તકે ફરમાન ઉપડાવીને ત્યાં પહોંચે છે (ચિત્ર-૬) અને ફરમાન ખોલીને વિજયસેનસૂરિગુરુને સમર્પણ કરે છે. તે સમયે ત્યાં ઉપસ્થિત સાધુઓ, શ્રાવકો તથા સાધ્વીજી તેમજ ગહુંલી કાઢતી શ્રાવિકાઓ - એ ચતુર્વિધ સંઘની વિવિધ ક્રિયાઓ તથા મુદ્રાઓ ખૂબ જ હૃદયાહ્લાદકારી લાગે છે. ભ. વિજયસેનસૂરિજીની મુખાકૃતિ, ચિત્રપટને લાગી ગયેલા પાણીને લીધે જરા બગડી ગઈ જણાય છે, તો પણ તેઓનું સ્વરૂપ/આકૃતિ કેવાં હશે તેનો આજો અણસાર તો આ ચિત્રાંકન થકી અવશ્ય સાંપડે છે. સમગ્ર ચિત્રમાં વંચાતા અક્ષરો આવા છે : ૧. મટ્ટારક શ્રી પૂ શ્રી વિજયસેનસૂરિ વષાળ કરહ હહ. ૨. પંડિત વિવેકહર્ષ ફરમાન પેસકસિ કરહ હહ. ૩. શ્રાવિકા ગુંહલી કરહ હહ.

આ ચિત્ર જોતાં સમજી શકાય છે કે અમારિપ્રવર્તન જેવા મહાન ધર્મકૃત્ય માટેના ફરમાનનું પણ કેટલું બધું બહુમાન હશે કે

વિવેકહર્ષગણિ જાતે તે લઈને આગ્રાથી વિહાર કરીને ગુરુજી પાસે (દેવકા પાટણ) પહોંચ્યા છે ! અને ફરમાન પણ પોટલામાં બાંધીને નહિ, પણ ખાસ સેવકના શિરે ઉપડાવીને લાવે છે અને શ્રી ગુરુજીને પોતાના હાથે સોંપે છે !

શ્રાવિકાઓ દ્વારા લાલ કુંકુના સાથિયારૂપ ગહુંલી (ચિત્ર-૭) નોંધપાત્ર છે. માત્ર સાથિયો છે. ત્રણ ઢગલી કે સિદ્ધશિલા વગેરે કાંઈ જ નથી. નંદાવર્ત પણ નહિ. પડખે કંકાવટીની થાળી છે. અક્ષત (ચોખા) હાથમાં છે, તેનાથી તે વધાવે છે. ઉછળતા અક્ષત આલેખી બતાવીને ઉસ્તાદે પોતાની કમાલ દર્શાવી છે. શ્રાવિકાઓના સમૂહની પાછળ, ચિત્રમાળાની પૂર્ણતા થાય છે ત્યાં, વળી મંગલ વાદ્યો વગાડનારા કલાકારો તથા નૃત્યકારની મંડળી જોઈ શકાય છે.

ઘેરા રંગો, પારદર્શી વસ્ત્રો, ઘેરદાર જામા, નાજુક મુખાકૃતિઓ, પાતળપેટી નારીઓ અને તેમના બન્ને હાથમાં કાળાં કૂમતાંવાળા દોરા - આ બધાં મુગલ ચિત્રશૈલીમાં પણ ઉસ્તાદ શાલિવાહનની કલમનાં આગવાં લક્ષણો છે.

ચિત્રમાળા પૂર્ણ થાય છે કે તરત જ વિજ્ઞપ્તિપત્રનું લખાણ શરૂ થાય છે (ચિત્ર-૮, ૯). તેનો મૂળ પાઠ તથા તેનું લોકભોગ્ય સંસ્કરણ આ સાથે જ આપવામાં આવે છે, જે ઉપરથી વિજ્ઞપ્તિપત્રના સ્વરૂપનો આછો પણ અંદાજ જિજ્ઞાસુઓને મળી શકશે.

‘વિજ્ઞપ્તિપત્ર’ની વાચના : મૂળ સ્વરૂપે

૧. સ્વસ્તા શ્રીચંતામંગાપારસ્વજણ પ્રણામો શ્રીદેવકાપાટણા માહાનગર સૂમથાંને પૂજ આરદ્ધાં માહાઓતંમો -
૨. તંમચારીત્તરપાત્ર ચૂરાંમંળી કૂમતંઅંધકારનમોમંળા કલકાલગઝતંમોઅવતાર સરસ્વતીકંઠઆમરંળા
૩. ચઝદવદાનદ્ધાંને એકવધ અસં [જ] મના ટાલળાહાર દુવદ્ધદ્ધરંમપરૂપક ત્રળા તતવના જાંળા ચાર કખાઅના
૪. જીપક પંચ માહાવરતના પાલળાહાર છકાઅના પીતર સાત મઅના ટાલળહાર આઠ મદ્ધસથાંનકના જીપકં
૫. નવવાહવસદ્ધ બ્રંરંમચરજાના પાલળાહાર દસવધ સરમંળાધરંમપત્રપાલક અગર અંગ બાર ઉપાંકના જાંળા
૬. તેર કાઠીઆના જીપક ચઝદભેદ જીવના પ્રરોપક પનર પરમાધર્મિના ભેદના જાળ: સોલકંલાસં-
૭. પુરળચંદ્રવદન સતરભેદ સંજ્યમના પ્રતિપાલક અઢાર સહસ સિલંગરથના
૮. ધારક ઝગળિસ ન્યતધરમના પરૂપક વિસ અસમાધીથાને રહીત: એકવિસ સબલ -
૯. ના વારક બાવીસ પરીસ્થાના જીપક તેવીસ સુગઢાઅંગઅધેનના જાળ ચૌવિ -
૧૦. સ તિથંકરની આગન્યના પ્રતિપાલક પંચવિસ ભાવનાના ભાવક છવિસ
૧૧. દસાકલપવિવાહારના જાળ સતાવિસ સાધગુળના ઉપદેસક અઠાવિસ આચા -
૧૨. રકલપના જાળ ઝગળતિસ પપસુત્તપ્રાસંગના ટાલળહાર: તિસ મોહનીરથાનીક -
૧૩. ના જીપક ઝકતિસ સિધગુળના જાળ બત્તિસ જોગસંગ્રહના પ્રતિપાલક તે -
૧૪. તિસ ગુરની આસ્યતનાના વારળહાર: ચત્તિસ અતીસેના જાળ પત્તિસ શ્રીવિત -

३६. सं. समीदास सं. लीलापती सं. कलु सं. वीरजी सं. कपुरा सादुलः साः कल्याण सुगंधी दरगह सुगंधी
३७. साः कचरा मुहणैत साः पदा मुहणैत साः जेसीध मुहणैत साः जादुः साः ईसर साः भाउः सः गोवल
३८. साः सोमसीः साः पोमसीः साः वरधमान साः राउः साः धनराज सं. नीहालुः साः रूडाः साः भोवाल सोनीः
३९. सकतन साः रतना साः संसारुः साः वाधु साः जावड भावड साः डगर वैद साः गगा साः डूंगरः साः सु-
४०. रताणः साः जैकरणः आदेसकारी दवस वंदणाः सीकाहसाकावराघवनी अवधारजोः समस-
४१. त संघनी द्वादशवंदणा अवधारजो, इह श्रीपुजीजीनै प्रसाद कुसल षेम छै. पुजीजीना
४२. कुसल षेमना सही समाचार लीषवा, जीत सेवकनै परमसंतोष उपजैः अपर इह श्री
४३. पजुसण प्रव नीरावादपणै हुआ छै अमारी दीन १२ पजुसरणनी विसेष सावदेसः पुरवदेस
४४. तथा ढीलमंडल मेवातमंडल रीणथभैरगढदेसी बीजा ही धणै देसी अमारी वरती छै तैः संतोष मानजो
४५. श्री सत्तरभेदी पुजा १५ श्री जहगीर पातीसाह तषत पेट पुठै ये अपुरव करणी हुई छै भ-
४६. गवनजीनै प्रसाद श्रीतपागच्छनी उनित वीसेष हुई छै. श्रीपातिसाहजी फुरमान २ करी द-
४७. नाः तेश्री पजुसण आव श्रीजीनुं रमदासजी आग हुई गुदरण हुकम दीआ ढढोरा दीवाया
४८. पारीउरवार सारै दीन १२ अमारी वरताई जीण वेल श्रीजी हुकम दीना तीण वेल दरीषन
४९. जुड था श्रीजी झरोषे बैठा था राजा रामदास आगे था तीण पाछै फुरमान लीषः पंः विवेकह
५०. तिण पाछै पंः उदेह थाः पछै अमारी आसरी विनती की श्रीपातीसाहजी हुकम दीना
५१. ततकालीः तीण वेलाः जीसा दरीषना जुडसु तीण समना ये लेष माह सरव लीष छै
५२. **उसता सालीवहण पातिसाही चित्तकार छे** तेण तीण समै देष छै ईसाही ईण चि-
५३. तमाहे भाव राष छै सु लेष देष प्रीछजो उसता सालीवहण वंदणा विनवी छै प्रछजो.
५४. इह श्रीः पजुसण श्रीसत्तरभेद पुजा १५ सनाथदीन ६१ तपमासषमण १॥ मासषम-
५५. ण १॥ पाषषमण तथा अठाई तथा दवदसम दसम अठम बीजा ही तप घणा हुआ छै
५६. छमछरीपोसह ९०१ सहमीवछल साः वंदीदासकैः चैमासा पाषी असटमी सदी सह-
५७. मीवछल चाल छै पुजीजीका प्रसादथी अपरं इह श्रीजिनप्रासाद नवाः संः चंदु करय छै
५८. प्रतीमा पीण माहा सुंदर हुई छै षा(?)गिनु पीणा प्रतिष्ठाना घणाई छै श्रीपुजीजी आवे तथा
५९. श्री आचारिजजी पधारतै जीणससणीना घणा उछाहं होइ सारसंघना मनोरथ पंहचै

६०. पुजीजी क्रिपाकर पधारजो: महोउपाध्य श्रीसोमविजै पीण नेडा छ पुजीज लबधी लषी छै वि-
६१. चारी भला जाण तम लीषजो पुजी लीष तिम परमाण लेष प्रसाद वैगा मकलजो
६२. ईभरमावाद: पं. श्री: माहानंद ठण ३ छे दीलई जेठ ठण २ छै: पारी: गणस रतनई ठण २ पहली चै-
६३. मास: पेरोजावाद: गणी षीमानंद रह था विजामतका आचारिज रह माट: ही वकतै ते षाली
६४. पड: हीवं चैमास पेरोजावादका षेतनी चीता करजो: पहलकैतई सातप रह था तै सरबेमड राषी
६५. हीवैभीपु षेत षाली न रह तीम करजो. स्रावीकानी वंदणा विनवी छै ते प्रीछजो सही जाणजो.

सं. विमलादे	बा: साहीजाइ	बा: मीरघ	बा: जादव	पारसीसहमनी वंदण अवधारजो
कपूरदे बाई	बा: लाछी	बा: मोतां राषयादी	बा: जावडइ	१ सा: ताराचंद सा: षेताचंद सा: मोहील
मणीकदे	बा: कवर	बा: सीरदे	बा: भगत	१ सा: छीतु सा: कासी सा: वेणीदास
वालादे	वहु: मनोरथदे	बा: गारवदे	बा: राज	१ सा: सागर सा: भैरु सा: मणकचंद
	वहु केसरइ	बा: दोली	बा: गेरादे	१ सा: भोवाल सा: ढोला सा: डगर

६६. पुजीजी प्रतिस्टाउपरी वैग पधारजो ईहना संघनु उतकंठा घणी छै एकवार तुमारा चरण
६७. देष समसत संघ संतोष पाम नहीतर महोउपाध्यनु आदेस दजो जीणसासणनी सो-
६८. भा होई तीम करजो घण स्य लीषीअ पुजीजी ईहनी परचीता तुमन छ ते प्रीछजो.
६९. संवतु १६६७ मीती काती सुदी २ सुभदीने सोमवारे सुभं भवतु: ली: सीकहसासुत

वांथी शकाय तेवुं संस्करण

॥ समस्ति श्रीचिन्तामणिपार्श्वजिनं प्रणम्य, श्रीदेवकपाटण महानगर शुभस्थाने, पूज्य आराध्य, महा उत्तमोत्तम, चारित्रपात्र-चूडामणि, कुमतअंधकारनभोमणि, कलिकालगौतमअवतार, सरस्वतीकंठआभरण, चउदविद्यानिधान, एकविध असंजमना टालणहार, दुविध धर्मप्ररूपक, त्रणतत्त्वना जाण, चार कषायना जीपक, पंच महाव्रतना पालणहार, छ कायना पीतर, सात भयना टालणहार, आठ मदना जीपक, नववाडविशुद्ध ब्रह्मचर्यना पालणहार, दशविध श्रमणधर्मप्रतिपालक, अगीआर अंग बार उपांगना जाण, तेर काठीआना जीपक, चउदभेद जीवना प्ररूपक, पंदर परमाधामीना भेदना जाण, सोलकलासंपूर्णचन्द्रवदन, सत्तरभेद संजमना प्रतिपालक, अठारसहस सीलंगरथना धारक, ओगणीस ज्ञाताधरमना प्ररूपक, वीस असमाधिरस्थाने रहित, एकवीस सबलना वारक, बावीस परीसहना जीपक, तेवीस सूयगडांगअध्ययनना जाण, चोवीस तीर्थकरनी आज्ञाना प्रतिपालक, पंचवीस भावनाना भावक, छवीस दशाकल्पव्यवहारना जाण, सत्तावीस साधुगुणना उपदेशक, अठावीस आचारकल्पना जाण, ओगणत्रीस

पातिसाही चित्रकार छे तेणे तिण समे देख्या छे । ईसा ही इण चित्रमांहे भाव राख्या छे । सु लेख देख प्रीछ जो । उसता सालीवाहण वंदणा वीनवी छे प्रीछजो । ईह श्रीपजुसण श्रीसत्तरभेद पूजा १५, सनाथ (सनात्र) दीन ६१, तप-मासखमण, १॥ मास खमण, १॥ (मास खमण) पाखखमण तथा अठाई तथा द्वादशम दशम अठम बीजा ही तप घणा हुआ छे । छमछरी पोसह ९०१ । साहमीवछल सा. बंदीदासके चोमासा पाखी अष्टमी सुधी साहमीवछल चाले छे । पूज्यजीका प्रसादथी अपरं इह जिनप्रासाद नवा सं. चंदु कर्या छे । प्रतिमा पिण महासुंदर हुई छे । प्राणिनुं (?) पीण प्रतिष्ठाना घणा हर्ष छे । श्रीपूज्यजी आवे तथा श्रीआचार्यजी पधारते जिनशासनना घणा उच्छाह होइ । श्रीसंघना मनोरथ पोंहचे । पूज्यजी कृपा कर पधारजो । महोपाध्याय श्रीसोमविजय पिण नेडा छे । पूज्यजी लब्धलक्ष्य छे । विचारी भला जाणो तेम लीखजो । जिम पूज्यजी लीख तिम परमाण । लेख प्रसाद वेगा मोकलजो । इभ्रामावाद पं. श्रीमाहानंद ठाणा ३ छे । दिल्लीई जेट ठाणा २ छे । पारी गणेश रत्नहर्ष ठाणा २ पहली चोमास पीरोजाबाद गणी खीमानंद रहा था । वीजामतका आचारिज रहा माटे हि वखते ते खाली पड । हवे चोमासुं पीरोजाबादका खेतनी चिंता करजो । पहल कैतई सातप रह्या ते सर्व मड राखी हिवे भी पु खेत खाली न रहे तीम करजो । श्राविकानी वंदणा वीनवी छे ते प्रीछजो । सही जाणजो ।

सं: विमलादे	बा: साहीजाइ	बा: मीरघ	बा: जादव	पारसीसहमनी वंदण अवधारजो
कपूरदे बाई	बा: लाछी	बा: मोता रापयादी	बा: जावडइ	१ सा: ताराचंद सा: पेटाचंद सा: मोहील
मणीकदे	बा: कबर	बा: सीरदे	बा: भगत	१ सा: छीतु सा: कासी सा: वेणीदास
वालाद	वहु: मनोरथदे	बा: गारवदे	बा: राज	१ सा: सागर सा: भैरू सा: मणकचंद
	वहु केसरइ	बा: दोली	बा: गेरादे	१ सा: भोवाल सा: ढोला सा: डूंगर

पूज्यजी प्रतिष्ठा उपरि वेगा पधारज्यो । इहना संघनी उत्कंठा घणी छे । एकबार तुमारा चरण देख समस्त संघ संतोष पामशे । नहितर महोपाध्यायनुं आदेश देजो । जिनशासननी शोभा हुई तिम करजो । घणुं स्युं लिखीए । पूज्यजी ईहनी चिंता (परिचिंता) तुमने छे ते प्रीछजो । संवत् १६६७ मिति कार्तिक सुदि २ शुभदिने सोमवारे । शुभं भवतु । ली. सीकहसा सुत । (सं. स्व.आ.प्र.मुनिश्री पुज्यविजयल मछाराज)

- पं. शीलचंद्रविजय गशि

आर्थिक सौजन्य

१. साध्वीश्री सौभाग्यश्रीलनो उपाश्रय, लंपोण, पंत्मातना श्राविका बहेनो. साध्वीश्री यन्द्रप्रत्माश्रील, रवीन्दुप्रत्माश्रील, धर्मिष्ठाश्रील म.नी प्रेरशाथी.
२. श्री जैन श्वे.मू.पू. संघ, ओटाह.
३. श्री आदिनाथल तथा श्री शांतिनाथल सार्वजनिक ट्रस्ट.
४. अ.सौ. नीता राजेशकुमार शाह डीसावाणा, ह. अवनि-आकाश.

